

## Sinoplu Diyojen: Değer Sistemi ve Felsefi Yaklaşımı

### Diogenes of Sinope: Value System and Philosophical Approach

Helin Gökoğlu

ORCID: 0009-0006-0152-9012 E-posta: helingkl0@gmail.com

Serap Şahinoğlu

Profesör Doktor, Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı

ORCID: 0000-0003-4462-2402 E-posta: serapsahinoglu@yahoo.co.uk

Geliş Tarihi: 28 Mayıs 2025, Kabul Tarihi: 3 Temmuz 2025

#### ÖZET

*Bu makale, döneminin felsefesinin en etkileyici isimlerinden biri olan Sinoplu Diyojen'in [M.Ö. 412 (?) – 323] yaşamı ve felsefi görüşleri çerçevesinde geliştirdiği değer sistemini günümüzün felsefi değerleri ve biyoetik bağlamda incelemeyi hedeflemektedir. Diyojen, Kinik felsefenin en radikal temsilcilerinden biri olarak toplumun dayattığı yapay kuralları reddetmiş, doğaya uygun, sade ve erdemli bir yaşamı savunmuştur. Diyojen'in görüşleri, bireysel özgürlük ve sade yaşam kavramları açısından çağlar üstü bir nitelik taşımaktadır. Bu makalede, Kinik felsefenin öncülerinden olan Sinoplu Diyojen'in etik değerleri biyoetik bağlamında irdelenmeye çalışılmıştır.*

**Anahtar Kelimeler:** Diyojen, felsefe, biyoetik

#### ABSTRACT

*This article aims to examine the value system developed by Diogenes of Sinope, one of the most influential figures of the philosophy of his time, within the framework of his life and philosophical views, in the context of today's philosophical values and bioethics. As one of the most radical representatives of Cynic philosophy, Diogenes rejected the artificial rules imposed by society and advocated for a simple and virtuous life in harmony with nature. Diogenes' views are transcendental in terms of individual freedom and simple life. In this article, the ethical values of Diogenes of Sinope, a pioneer of Cynic philosophy, are examined in the context of bioethics.*

**Keywords:** Diogenes, philosophy, bioethics

#### GİRİŞ

Döneminin en etkileyici figürlerinden biri olan Sinoplu Diyojen [M.Ö. 412 (?) – 323] yalnızca düşünceleriyle değil, aynı zamanda yaşam tarzıyla da çağının normlarına meydan okumuştur. Onun geliştirdiği değer sistemi, bireyin toplumsal yapılara, geleneklere ve yapay gereksinimlere karşı bağımsızlığını ve eleştirel düşüncüyü temel alır (1,2).

Felsefe tarihinde düşüncelerini yaşam biçimi haline getiren nadir filozoflardan biri olan Diyojen, Kinik felsefenin Antik Çağ'daki en radikal temsilcisi olarak toplumun değer yargılarını, sosyal yapıları ve otorite figürlerini sorgulamış; bireysel özgürlüğü ve doğayla uyumu felsefesinin merkezine yerleştirmiştir (3,4).

Diyojen'in düşünsel dünyası, yalnızca yaşadığı dönemde değil, modern düşünce tarihinde de etkisini sürdürmüş, yaşamı boyunca toplumun normatif değerlerine, otoriteye ve yapay statülere karşı çıkmış; sade, doğaya uygun ve erdemli bir yaşamı savunmuştur (5).

Bu yönüyle, Diyojen'in felsefesi yalnızca Antik Çağ'a değil, günümüz dünyasında karşılaşılan çevresel yıkım, dijitalleşme, biyoteknoloji ve tüketim kültürü gibi biyoetik sorunlara da alternatif yaklaşımlar sunmaktadır (6,7).

Bu makalede, Antik Çağ filozoflarından Sinoplu Diyojen'in Kinik felsefe doğrultusunda geliştirdiği değer sistemi, bireysel özgürlük, sade yaşam ve doğaya uygunluk ilkeleri çerçevesinde incelenmiştir. Çalışmanın amacı, Diyojen'in etik anlayışını yalnızca tarihsel bir bağlamda değil, günümüz biyoetik sorunları ışığında ele almak ve bu değer sisteminin güncel felsefi tartışmalardaki karşılıklarını ortaya koymaktır.

Bu monografik çalışmada, tarihi metinler, çağdaş felsefi kaynaklar ve etik kuramlar arasında bağ kurularak yorumlayıcı bir analiz gerçekleştirilmiştir. Diyojen'in yaşam tarzı ve düşünsel mirası, özellikle biyoetiğin posthümanist ve çevreci yaklaşımları üzerinden yeniden değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada, Diyojen'in hayatı ve Kinik felsefe çerçevesinde geliştirdiği etik anlayış irdelenecek; bu anlayışın günümüz biyoetik tartışmaları içindeki yankıları değerlendirilecektir.

### **Diyojen'in Yaşamı ve Felsefi Dönüşümü**

Sinop'ta M.Ö. 412 veya 404 yılında doğan Diyojen, babasının para basma işlerindeki suistimali nedeniyle şehirden sürüldükten sonra Atina'ya giderek Antisthenes'in öğrencisi olmuş ancak hocasının öğretilerini daha da radikalleştirerek kinizmin öncülerinden biri haline gelmiştir (3).

Diyojen, öğrendiklerini yalnızca entelektüel olarak değil, doğrudan yaşam tarzına dönüştürerek uygulamış, şehir devletlerinin yapay kurallarını, toplumsal statüleri ve lüksü reddetmiş; sade, doğaya uygun ve kendine yeten bir yaşam sürmüştür (4).

En ünlü davranışlarından biri olan, elinde fenerle gündüz vakti "gerçek bir insan" araması, toplumun ikiyüzlülüğüne ve ahlaki yozlaşmasına karşı yapılan felsefi bir eleştiri olarak kabul edilir (3).

Diyojen'in hayatı, toplumun dışında yaşayan ama topluma ayna tutan bir filozofun yolculuğu olarak okunabilir (8).

### **Kinik Felsefenin Temelleri ve Diyojen'in Yorumları**

Kinizm, erdeme ulaşmayı hayatın tek amacı olarak gören bir felsefi yaklaşımdır. Diyojen'in gözünde mutluluk, doğaya uygun ve ihtiyaçsız bir yaşam sürmektir (5). Ona göre, haz peşinde koşmak, sahip olunacak nesneler için çabalamak insanın özgürlüğünü elinden alır (5).

Diyojen, Parrhēsia (açık sözlülük) kavramını pratiğe dökmüş; doğruyu söylemekten ve doğrudan şaşmamaktan çekinmemiştir (9). *Autarkeia* (kendine yeterlik) ilkesini benimsemiş; dünyasal zenginliklere ve sosyal onaylara ihtiyaç duymadan yaşamının mümkün olduğunu göstermiştir (10).

Kinik felsefenin temelinde doğaya uygunluk, sade yaşam ve bireysel özgürlük yer almakta olup, Diyojen bunu uç bir noktaya taşımıştır (2). Bu kapsamda, erdemin, bilgelik ve doğayla uyumun bir sonucu olduğunu; bireyin toplumsal kurumlardan bağımsız olması gerektiği fikrini savunmuştur (4).

Düşünceleri ve davranışları irdelendiğinde, Diyojen'in mülkiyet, aile, devlet ve din gibi yapıları reddettiği; bireyin doğayla bütünleşmiş sade bir yaşam sürmesi gerektiğini savunduğu görülmektedir (3).

Kinikler, erdemli olmanın temelini özgürlük olduğuna inanırlar ve bu özgürlüğün, yalnızca kişinin dışsal bağlardan kurtulmasıyla elde edilebileceğini ileri sürerler (11).

## Toplum Eleştirisi ve Diyaloğa Dayalı Felsefe

Diyojen, özellikle toplumsal görgü kurallarının yapaylığını eleştirir; kamusal alanlarda yemek yer, tuhaf davranışlarda bulunarak toplumun alışlagelmiş kurallarını alaya alır (12). Bu tür davranışlarla, doğada böyle yapay kuralların olmadığını, dolayısıyla insanların bu gereksiz sınırlandırmalardan kurtulması gerektiğini belirtir (4).

Bu davranışlarını incelediğimizde, kendisini “dünya vatandaşı” olarak tanıttığını ve geleneksel şehir-devlet (polis) anlayışına bir meydan okuma sergilediğini görmekteyiz, bu tutum, daha sonra gelişecek olan kozmopolit etik düşüncenin erken bir dayanağı olarak değerlendirilebilir (13).

Diyojen’in Büyük İskender ile olan meşhur diyalogu onun değer sistemini yansıtan çarpıcı örneklerden biri olup, İskender’in kendisine bir dileği olup olmadığını sorması üzerine verdiği yanıt olan “Gölge etme, başka ihsan istemem,” yalnızca bir meydan okuma değil, aynı zamanda dünyevi güç ve zenginliğin gereksizliğine yapılan felsefi bir vurgudur (3).

Benzer biçimde, Diyojen’in güpegündüz elinde fenerle “gerçek bir insan” aramasıyla bilinen meşhur eylemi, onun toplumdaki ikiye bölünmüşlüğü ve erdemden uzak yaşam biçimlerini alaya aldığı bir göstergesidir (3,4).

## DİYOJEN’İN MİRASI ve GÜNÜMÜZDEKİ YANSIMLARI

Bu bölümde öncelikle “Diyojen’in değer sisteminin temel unsurları ve çağdaş dünyadaki etkileri” tanıtılacak ve bu değer sisteminin “tüketim kültürü” ve “doğaya uygun yaşam” üzerindeki etkileri irdelenecektir. Son olarak yakın zamanda kaybettiğimiz Uruguay’ın Eski Devlet Başkanı José "Pepe" Mujica’nın bu ortaya koyduğumuz ilkelerle uyumlu hayatına kısaca değinilecektir.

Diyojen’in değer sistemini incelediğimizde üç temel başlık altında ele alınabilir: bireyin özgürleşmesi, doğayla ilişkisi ve bireyin ahlaki değeri. Diyojen’e göre birey, sahip olduklarından ne kadar arınırsa o kadar özgürdür, insan, doğanın bir parçası olarak onunla uyum içinde yaşamalıdır ve bireyin toplumsal statüsü ve zenginliği değil, asıl onun içsel tutarlılığı ve ahlaki duruşu değerlidir (1, 14).

Diyojen’in sade yaşama çağrısı, özellikle Stoacılık ve daha sonra gelişen ahlak felsefelerinde de yankı bulmuştur (14). Kinik düşünceye göre erdem, bireyin dışsal bağlardan özgürleşerek doğayla uyum içinde yaşamasıyla mümkündür (5).

Kinik değerlerin bu üç temel ilkesi, günümüz tüketim toplumu, çevresel bozulma ve bireysel yabancılaşma gibi sorunlara karşı etik bir yanıt olarak yeniden değerlendirilebilir (7,15). Bu üç ilke, modern bireyin tüketim kültürüne karşı geliştirebileceği etik bir duruş olarak da ele alınabilir.

## Diyojen’in değer sisteminin temel unsurları ve çağdaş dünyadaki etkiler

Diyojen’in düşünceleri, modern bireycilik, minimalizm, tüketim karşıtlığı ve çevreci akımlar üzerinde derin izler bırakmıştır (16). Diyojen’in felsefesi yalnızca Antik Çağ’a değil, günümüz dünyasında karşılaşılan çevresel yıkım, dijitalleşme, biyoteknoloji ve tüketim kültürü gibi biyoetik sorunlara da alternatif yaklaşımlar sunmaktadır (6,7).

Özellikle tüketim toplumu eleştirileri bağlamında, “az ile yetinmek” ilkesi günümüzde yeniden değer kazanmış olup, bu ilke sadece bireysel bir yaşam felsefesi değil, aynı zamanda kültürel baskılara ve kimlik dayatmalarına karşı bir direnç biçimi olarak okunabilir (15).

Diyojen’in sade yaşama çağrısı, günümüz dijital toplumlarında ortaya çıkan dikkat dağınıklığı ve sürekli uyaran maruziyeti karşısında bir tür dijital *asketizm* (çilecilik) olarak da yorumlanabilir (7).

Kinizm, doğaya uygun bir yaşamı, ihtiyaçsızlığı ve erdemi merkeze alan bir öğreti olarak doğmuştur (17). Diyojen'in bu öğretiyi radikalleştirmesi, *parrhēsia* (açık sözlülük) ve *autarkeia* (kendine yeterlik) gibi kavramları öne çıkarmasıyla belirginleşir (9,10).

Kadın çalışmalarıyla tanınan çağdaş filozof Braidotti (7), özne merkezli etik sistemlerin yerine ilişkisel, ağ tabanlı bir etik önermekte ve bu bağlamda Kinik değerlerle benzeşmektedir. Bu yaklaşım, bireyin hem doğayla hem de toplumla kurduğu ilişkiyi etik zeminde yeniden düşünmesine olanak sağlar (7).

Kinik yaşam biçiminin günümüzde yankı bulduğu en önemli alanlardan biri de dijitalleşmiş kültür ve benlik tartışmaları olup, özellikle dikkat ekonomisi, sürekli uyarana maruz kalma ve performans baskısı gibi modern sorunlar karşısında Diyojen'in sade ve doğaya uygun yaşama vurgusu, güncel etik sorunlara radikal bir yanıt ürettiği düşünülmektedir (7,18).

Özgürlük, Diyojen'in felsefesinde hem içsel bir bağımsızlık hem de dışsal beklentilerden kopuş olarak şekillenir (5). Kinik düşünceye göre gerçek özgürlük, başkalarının onayına, mal-mülke ya da siyasi iktidara bağlı olmayan bir yaşamda bulunur (5).

Braidotti'nin posthümanist yaklaşımı, özne merkezli özgürlüğün yerini, ilişki ve sınır bilinci içinde kurulan bir etik yaşama bırakır; bu da Diyojen'in sade, bağımsız ve öz yeterli birey anlayışıyla örtüşmektedir (7).

Benzer biçimde Han, modern bireyin özgürlük arayışını sürekli performans gösterme zorunluluğu ile sınırlandığını savunur ve “özgürlüğün görünmeyen baskılar altında kendini tüketmeye dönüştüğünü” ifade eder (18).

### **Tüketim Kültürü**

Diyojen'in fiçıda yaşaması ve ihtiyaçlarını asgariye indirmesi, günümüz tüketim kültürünün tam zıddıdır (19,20). Jean Baudrillard'ın “Tüketim toplumu” kavramsallaştırması, insanın nesneleşmesi ve sahip olma arzusuna dayalı kimlik inşası üzerinden kurulur (15).

Diyojen'in bu anlayışa verdiği yanıt, yalnızca maddi yoksunluk değil, varlık ile anlam arasında yeni bir bağ kurma çabası tüketim üzerinden kurulan kimliğe karşı felsefi bir eleştiri olarak değerlendirilebilir (4,11).

Jean Baudrillard'ın belirttiği gibi, “Tüketim bir ihtiyaç değil, bir kimlik biçimidir” (15). Diyojen'in bu sade yaşamı, yalnızca ekonomik değil, etik bir duruş olarak da değerlendirilmektedir (3).

### **Doğaya Uygun Yaşam**

Diyojen'in sadelikle bütünleşen doğa vurgusu, “Doğaya uygun yaşamak”, onun felsefesinin merkezindedir (17). Diyojen'in şehir yaşamını terk edip bir fiçıda yaşaması, doğadan uzaklaşmış toplumlara karşı hem bir protesto hem de alternatif bir çevresel etik biçimidir (4). Bu davranışları, günümüzde ekolojik sürdürülebilirlik ve insan-doğa uyumu açısından da ilham vericidir (6).

Diyojen'in çevreyle kurduğu ilişki, insan-doğa dengesine dayalı etik bir öneri kapsamındadır, Ferrando, etik sorumluluğun yalnızca insanlar arası değil, aynı zamanda türler arası kapsayıcılık temelinde genişletilmesi gerektiğini savunur (6). Haraway ise doğayı “akrabalık kurulan bir canlı ağ” olarak tanımlar (21). Bu düşünceleri, Diyojen'in doğaya dönüş idealini çağdaş çevre etiği etkisi olarak okunabilir.

### **Diyojen'in Felsefesinin Modern Temsilcisi: José "Pepe" Mujica**

Uruguay Eski Devlet Başkanı José "Pepe" Mujica (20 Mayıs 1935 – 13 Mayıs 2025), Sinoplu Diyojen'in öğretisini 21. yüzyılda somutlaştıran bir lider olarak değerlendirilebilir. Sadelik, maddi varlıklardan bağımsızlık ve doğayla uyum gibi Kinik ilkeleri benimseyen Mujica'nın yaşamı, antik felsefenin güncel geçerliliğini kanıtlar niteliktedir.

Mujica, devlet başkanlığı döneminde (2010-2015) maaşının % 90'ını sosyal projelere bağışlamış, resmi konut yerine eşiyile birlikte Montevideo dışındaki mütevazı çiftlik evinde yaşamayı seçmiş ve 1987 model Volkswagen marka arabasını kullanmaya devam etmiştir (22). Bu tutum, Diyojen'in "mülkiyetin köleleştirici doğası" eleştirisiyle örtüşür. Mujica'nın şu sözü bu felsefeyi özetler:

"Para, satın alamayacağımız şeyleri satın almamız için bizi kandırıyor" (23).

Diyojen'in doğaya uygun yaşam ideali, Mujica'nın tarımsal üretkenliğe ve çevre politikalarına olan bağlılığında yansır. "Gerçek zenginlik, suyun temiz olduğu, ormanların yeşil kaldığı bir dünyadır" ifadesi (24), Kiniklerin *autarkeia* (kendine yeterlik) ilkesini çağrıştırır.

Mujica, küresel tüketim kültürüne yönelttiği sert eleştirilerle Diyojen'in *parrhēsia* (açık sözlülük) geleneğini sürdürür. 2012'de Birleşmiş Milletler'de yaptığı konuşmada şunları vurgulamıştır:

"İnsanlık, sonsuz büyüme illüzyonuna tapıyor. Oysa mutluluk, tüketimle değil, özgürlükle ölçülür." (24). Bu sözler, Diyojen'in "erdemli yaşam" vurgusunu ve Baudrillard'ın tüketim toplumu eleştirilerini (15) hatırlatır.

José Mujica, Diyojen'in felsefesinin modern dünyadaki canlı bir temsilcisidir. Onun yaşamı, Kinik değerlerin siyasi liderlikte nasıl hayata geçirilebileceğine dair bir model sunar. Foucault'nun belirttiği gibi, "Hakikati söylemek bir eylem biçimidir." (9) ve Mujica bu eylemi hem sözleriyle hem de yaşamıyla gerçekleştirmiştir.

## BİYOETİK AÇIDAN DEĞERLENDİRME: GÜNÜMÜZ ETİK KRİZİNE KARŞI DİYOJEN

Günümüzde biyoetik alanında insan doğasına yönelik müdahaleler, Diyojen'in doğallık ilkesiyle çelişebilir. Francis Fukuyama, bu konudaki endişesini şu şekilde dile getirir: "İnsan doğasını aşma arzusu, insanın kendisini yok sayma riskini taşır" (25). Diyojen'in doğallık ve sadelik ısrarı, modern biyoetik müdahalelere karşı bir direnç noktası olarak yorumlanabilir.

Biyoetik yalnızca tıbbi müdahaleleri değil, insan doğasının sınırlarını ve bu sınırların korunması sorununu da kapsar (26). Transhümanizm, yapay zeka destekli nöroteknolojiler ve genetik tasarım gibi ilerlemeler, "insan doğasını aşma" fikrini tartışmaya açarken; Sinoplu Diyojen'in doğaya sadık kalma çağrısı, bu tartışmalarda önemli bir etik denge noktası olarak değerlendirilebilir (6).

Örneğin, Leon Kass insanın doğasını ihlal etmeden gelişmenin yollarını aramanın etik açıdan zorunlu olduğunu savunur ve "doğal olanın bilgeliği"nden söz eder (27). Diyojen'in, insanı doğadan ayırmadan değerlendiren yaşam tarzı, biyoetikteki "insan onuru" tartışmalarıyla birlikte ele alınabilir.

Tüketim kültürüyle desteklenen estetik operasyonlar, genetik seçimler veya dijital beden uzantıları gibi girişimlere karşı Diyojen'in "az ile yetinmek" ve "doğaya uygun yaşamak" ilkeleri, eleştirel bir bilinç kazandırabilir (7,15).

Öte yandan, gelişen biyoteknolojik süreçlerde bireyin bedenini sürekli olarak yeniden yapılandırma yaklaşımına karşı Diyojen'in "bedensel öz yeterlik" anlayışı etik açıdan hem bireysel özerklik hem de doğaya saygı ilkeleriyle denge arayan çağdaş biyoetik düşüncelerle güçlü bir bağ kurmaktadır (6,21).

Diyojen'in hayat yolculuğu, modern dünyada dijital minimalizm, tüketim karşıtlığı ve "az ile yaşama" felsefeleriyle yeniden değerlendirilmektedir (7,18). Hans Jonas'ın uyarısıyla özetlersek: "İnsanlığın geleceği, doğaya karşı değil, doğayla birlikte yaşamakta gizlidir" (28).

Küresel eşitsizlik, çevresel kriz ve kimlik bunalımları çağımızın başlıca etik problemleri arasındadır. Diyojen'in alaycı ama dürüst yaşamı, yapay sistemlere karşı bireyin etik direnişi olarak okunabilir.

Braidotti'nin posthümanist yaklaşımı, bireyi yalnızca rasyonel bir özne olarak değil, ilişkisel bir varlık olarak yeniden tanımlar (7). Bu yaklaşım, Diyojen'in düşüncesiyle buluşarak güncel etik arayışlara hem radikal hem sade bir yanıt sunmaktadır.

"Doğaya uygunluk" ilkesi yalnızca çevresel sürdürülebilirlik açısından değil, insan bedeninin ve kimliğinin bütünlüğünün korunması açısından da yeniden düşünülmelidir (6,21).

Bu bağlamda Jürgen Habermas'ın genetik müdahalelere yönelik eleştirisi, Diyojen'in düşüncesiyle paralellik taşır: "Genetik olarak belirlenmiş bir benlik, kendi yaşam öyküsünün sahibi olamaz" (29).

Diyojen'in "erdemli insan" vurgusu, bugünün teknoloji merkezli insan modeline karşı alternatif bir "ahlaki yeterlik" modelidir (30). Bu modelde birey, dışsal teknolojik olanaklarla değil, içsel tutarlılık ve etik bilinçle değer kazanır (31). Bu nedenle Diyojen'in değer sistemi, modern biyoetik tartışmalar için yalnızca tarihsel bir figür değil, aynı zamanda bir yol gösterici olarak okunabilir (32).

## SONUÇ

Diyojen, felsefeyi bir yaşam biçimi olarak benimsemiş ve bu yönüyle tarihte eşine az rastlanır bir figür olmuştur. Onun sade, doğaya uygun ve özgürlük odaklı değer sistemi, hem antik çağda hem de günümüzde bireyin ahlaki ve entelektüel arayışına güçlü bir katkı sunmaktadır. Toplumun dayattığı normlara karşı duruşu ve bireysel yaşamın yüceltilmesini özgürlük olarak değerlendirdiğimizde, özgürlüğün kimi zaman terk edebilmekle ölçüldüğünü Diyojen'in değer sisteminde açıkça görmekteyiz.

Diyojen'in sade, doğaya uygun ve özgürlük temelli yaşam anlayışı, yalnızca Antik Çağ felsefesine değil, günümüz etik tartışmalarına da ışık tutmaktadır. Bedenin metalaşması, doğanın sömürülmesi, teknolojinin kimliği dönüştürmesi gibi olgular karşısında onun değerleri ahlaki bir alternatif olarak önem kazanmaktadır. Posthümanist düşünce, çevreci etiği ve dijital çağın felsefi krizleri göz önüne alındığında, Sinoplu Diyojen'in felsefesi sadece tarihsel değil, aynı zamanda çağdaş bir kılavuzdur. Diyojen'in mirası, yalnızca bireysel özgürlük değil, kolektif etik için de ilham kaynağıdır.

Çalışmanın sonuçları, hem felsefi hem de biyoetik açıdan çağdaş okurlar için önemli bir düşünsel zemin sunmaktadır. Diyojen'in sade yaşam çağrısı ve doğaya dönüş ilkesi, günümüzdeki etik krizine karşı alternatif bir duruş olarak değerlendirilebilir niteliktedir.

## KAYNAKLAR

1. Cevizci A. İlkçağ Felsefe Tarihi. Bursa: Asa Kitabevi, 1998.
2. Arslan A. Felsefeye Giriş. Ankara: Vadi Yayınları, 1996.
3. Laërtius D. Lives of eminent philosophers. Cambridge (MA): Loeb Classical Library, 1925. Erişim : ([https://www.loebclassics.com/view/LCL184/1925/pb\\_LCL184.xxv.xmln](https://www.loebclassics.com/view/LCL184/1925/pb_LCL184.xxv.xmln)). Erişim Tarihi: 09.05.2025.
4. Navia LE. Diogenes the Cynic: The war against the world. New York: Humanity Books, 1998.
5. Dobbin R. The Cynic philosophers: From Diogenes to Julian. London: Penguin Classics, 2012.
6. Ferrando F. Philosophical posthumanism. London: Bloomsbury Publishing, 2020.
7. Braidotti R. Posthuman feminism. Cambridge: Polity Press, 2022.
8. Tepe H, Çotuksöken B. Sinoplu Filozof Diogenes. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları, 2015.

9. Foucault M. Doğruyu Söylemek. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2005.
10. Foucault M. The courage of truth: the government of self and others II. London: Palgrave Macmillan, 2011.
11. Dudley DR. A history of cynicism. New York: Aries Press, 1937.
12. Yardımcı A. Sinoplu Filozof Diogenes (Diyojen) ve Etik Anlayışı. 2018. Erişim: (<https://philarchive.org/rec/YARSFD>). Erişim Tarihi 11.05.2025.
13. Branham RB, Goulet-Cazé MO. The Cynics: The Cynic movement in antiquity and its legacy. Berkeley (CA): University of California Press, 1996.
14. Long AA. The Hellenistic philosophers. Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
15. Baudrillard J. Tüketim toplumu. Çeviren Deliceçaylı H, Keskin F. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1997.
16. Gökberk M. Felsefe Tarihi. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2007.
17. Dudley DR. A History of Cynicism. New York: Aries Press, 1938.
18. Han BC. The burnout society. Stanford (CA): Stanford University Press, 2015.
19. Hard R. Diogenes the Cynic: sayings and anecdotes. Oxford: Oxford University Press, 2012.
20. Alexander S. Parayı Tahrif Et: Diyojen'in Kayıp Diyalogları. Ankara: Heretik Yayınları, 2017.
21. Haraway D. Staying with the trouble: making kin in the Chthulucene. Durham (NC): Duke University Press, 2020.
22. Galeano E. Children of the days: A calendar of human history. New York: Nation Books, 2014.
23. Mujica J. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Konuşması. 2013. Erişim: (<https://webtv.un.org>). Erişim Tarihi: 17.05.2025.
24. Mujica J. Rio+20 Zirvesi Konuşması. 2012. Erişim: (<https://www.un.org/sustainabledevelopment/rio20/>). Erişim Tarihi: 17.05.2025.
25. Fukuyama F. Our posthuman future: consequences of the biotechnology revolution. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2002.
26. Baylis F, Robert JS. The ethics of precision medicine. Oxford: Oxford University Press, 2020.
27. Kass LR. Life, liberty, and the defense of dignity: The challenge for bioethics. San Francisco (CA): Encounter Books, 2002.
28. Jonas H. The imperative of responsibility: In search of an ethics for the technological age. Chicago (IL): University of Chicago Press, 1984.
29. Habermas J. The future of human nature. Cambridge: Polity Press, 2003.
30. Dudley DR. A history of cynicism: From Diogenes to the 6th century A.D. Cambridge: Cambridge University Press, 2020.
31. Vallor S. Technology and the virtues: A philosophical guide to a future worth wanting. Oxford: Oxford University Press, 2016.
32. Zwart H. Towards a philosophy of bioethics: An ancient Greek perspective. Med Health Care Philos 2019; 22 (2): 185–195.

## BİLGİ

Bu makale Sinop'ta 14-16 Eylül 2023'te düzenlenen XIII. Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Günleri'nde sunulan, Serap Şahinoğlu ve Helin Gökoğlu imzalı "Sinoplu Diyojen: Değer Sistemi ve Görüşlerine Kısa Bir Bakış" başlıklı poster bildiriye dayanmaktadır.